

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ شاپ
۱۳۳۰

پنجمی سنہ
نومبر ۳۰

مجموعہ سی

تاریخ عثمانی انجمنی اعضای معاونه سندن فائق رشاد بک

مرحومک ترجمه حالی

میر مرحومک کندی قلمه آلدینی ترجمه حالی آتی به عیناً نقل اولنشدور :

۱۳۶۷ سنه هجریه سی ذی الحجه سنک غره سنده (که ۱۸۵۱ سنه میلادیه سی ایلونک ۲۶ نجی کوننه مصادقدر) کیجه صباحه قارشی قباصقالده بویوک پدرم خواجکان دیوان هایوندن السید احیا افندی مرحومک قوناغنده دنیا به کیشم . پدرم عن اصل از میرلی بولنان آلائی

امینلرندن حاجی طاهر افندی، والدهم احیا افندیکنک ایکنجه کریمه سی شریفه صالحه بدریه خانمدر .

سلطان احمدده کمر اوستنده کی صبیان مکتبنده ختم قرآن ایتدکنن سوکره دیوان بولنده اسکی شهراماتی وضبطیه بناسی محلنده کائن (عرفانیه) رشدییه سنه ، متعاقباً مکتب مذکورک لغویله - الآن استانبول مکتب سلطانیسی اولان [۱] - (والده رشدییه سی) نه قلب

[۱] جنتمکان سلطان محمود خان ثانی تربیه سی حظیره سنه متصل اولان مکتبدرکه بر مدت مکتب ملکیه واستانبول سلطانیسی اولدقندن سوکره فی یومنا بزم عالم والده سلطان اناث مکتبیدر .

اولنمسی اوزرینه اورایه دوام ایلهدم .

صیان مکتبنده ایکن سلطان عبدالعزیز خان جنتمکانک جلوسی، مکتب عرفانیده بولدیغیم تاریخده دخی مشارالیهک مصردن عودتی وقوع بولمشدی .
والده مکتبندن شهادتنامه آلمقیزین چیقهرق تیزه زادم و رضاعاً برادرم فوزی بك مرحوم ایله برابر ملقا باب سرعسگری محاسبه قلمنه کیرمشدک که انشته منر جمال بك مرحوم قلم مذکورک متحیرانندن اولمغله بزى اورایه مومی ایله قویمشدی . ۱۲۸۰ سنه سنده بویوک پدرم احیا افندی برقطه رؤس هایون ایله بی - میزلرندن بولدیغی - دیوان قلمنه، ایکی سنه سوکره دخی خارجه مکتوبی قلمنه چراغ ایتدیردی .
دیوان قلمنه دوام ایتدیکم صیرهده کوندوزلری قلمده وقت بولدیجه دیوان هایون اقلانندن ملقا (تحويل) قلمی کتبه سندن وارباب علم و عرفانندن جمی افندی نامنده برذاندن فارسی، صباحلری دخی خانه مزده آیاسوفیه مدرسه سی طلبه سندن علی افندی نامنده برذاندن عربی اوقور ایدم . جمی افندی شمرادن اولمغله آرهده صیرهده بنده شعر نامنه بعض یاوه لر سویار و کندیسنه تصحیح ایتدیر بر ایدم . هیچ اونوتم، ایلك سویلدیکم شعر شوبیت هذیان آمیز ایدی :

نامه ارسال ایله دک ناشاده ای عالی (قدر) !

التفات (جانهارکی) بکا یوقسه نه در

خوش جمی افندی ده بندن دها اینی برشاعر دکلدی . علم و فضلیله

برابر شعرلری لفظاً معناً پر قصور ایدی . تأهلمه :

یکدی صدر ازدواجه عون ایله مبر رشاد

واو علم حسین آگاه بکک ولادتنهده تمیبه اوله رق :

طوغدی کونه حسین آ که بک

تاریخلری سویله مشدی [۱] .

[۱] فائق رشاد بکک ایکی مخدومی اولوب بری خارجه ترجمه مدیری

آگاه بک و دیگرى مطبوعات خارجه میزی کاظم بکدر .

یازارکن خاطریمہ کلدی : بنم ولادتم ایچونده قوناغمزده بیتوتت
وبویوک پدره امامت وبعض غلمان وجواری به معلک ایدن مفتی زاده
محمد افندی نامنده فقرای علمادن برذات مع التعمیه سویله بر تاریخ
سویله مش :

مهد وجوده میر رشاد صالیدی زیب و فر

بر آره لق مکتوبی قلمندن اوراق اوطه سنه نقل ایدلم . ینه بوانشاده
مکتوبی قلمنده صنفار تشکیل اولنش ومأموریتیم ایکی یوزاللی غروش
معاشره میضارہ مخصوص اولان اوچنجی صنفه تحویل ایدلشدر .
برایکی سنه سوکره بالامتحان ایکنجی صنفه ، بعدہ بالانتخاب برنجی
صنفه داخل اولدم . برنجی صنفده آرقه داشاریمز مکتب سلطانی مدیری
مرحوم اسماعیل بک ، اوقاف ناظری مرحوم محمد علی پاشا ، بکرش
سفیری اسبق - خورشید پاشا زاده - مرحوم سلیمان بک ، واشینقتون
سفر سابق ضیا پاشا ، شورای دولت باش کاتبی اسبق مرحوم مصطفی
بک ، فرید پاشا زاده مرحوم سعد الدین پاشا ، پترسبورغ سفارتی
کتابتدن منفصل مرحوم ناهید بک ایدی .

درت مکتوبچی زماننده بولندم کہ برنجیسی پترسبورغ سفیری اسبق
کامل پاشا مرحوم ، اوندن سوکره کی مشهور ادهم پرتو پاشا مرحوم ،
اوچنجیسی عالی پاشا زاده علی فواد بک مرحوم ، دردنجیسی صفوت
پاشا زاده رأفت بک مرحومدر .

صنفرك معاشی نظامنده معین اولان مقداره ابلاغ ایدیله مدیکندن
برنجی صنفك معاشی بیک بش یوزغروش اولدینی حالده بن سکز یوزغروش
آلیر و بو آره لق قائمه پاره چیقمه سندن ومعاشرک تداخله قالمسندن طولای
یک زیاده مضایقه چکر ایدم . رفقا نامنه بعض رقبانک اغواسته وحجاز ،
یمین ، طرابلس غرب کبی قائمه بلاسندن مصون قالان ولایتلردن برنده
مکتوبجیلوق قائم مقاملق کبی بر مأموریت استحصالی هواسته قایلدم . بوسیره ده

اردرنجانی مشهور حاجی عزت پاشا طرابلس غربیه والی اولمغه مکتوبچی
 رأفت بکدن آلدیغ غایت ملتزم برتوصیه نامه ایله مشارالیه مراجعت ایله دم.
 بزى مکتوبچی ایتمک وعدیله آلدی کوتوردی . فقط وعدی نی انجازه
 مقتدر اوله مدیغندن رأفت بکه قارشى محجوب اولمق ایچون بی زور
 ایله خمس تحریرات مدیرلکنه تعیین ایتدی . حال بوکه بن احتیاطه رعایه
 کلیر ایکن اوج آی مأذونیت آلمشدم . حاجی عزت پاشانک بنم حقمده
 بوندن زیاده برشی یاپه مایه جفنی ورطرفندن ده مدت مأذونیتیمک ختامه
 تقرب ایتدیکنی دوشونهرک بالاستغفا قالقوب استانبوله کلدیم . برده قلمه
 کیده یم که ده بن بورادن کیدر کیتمز یریمه باشقه سنی آلمشدر .

اللهدن اوله جق ، احمد مدحت افندی مرحوم او صیره ده مطبعه
 عامره مدیرلکی انضمامیله تقویم وقایع مدیریتنه تعیین اولمش . استانبوله
 کلدکدن بزقاج کون سوکره زیارتی ایچون (ترجمان حقیقت [۱]) . کیتمشدم .
 کیفیت حاله واقف اولدقن سوکره « اصابت اولمش ! بنده تقویم
 ایچون برباش محرر آرایوب طور بوردم . قبول ایدرسه ک بوکوندن تیزی
 یوق ، بیک بشیوز غروش معاشله سنی تعیین ایدلم « دیدی . بلاتردد
 « فتم المطلوب » ی باصدردق . ایرتمی کونی معارف نظارته تذکره
 یازوب امریخده آلدی . ۱۲۹۶ سنه سی مارتسنده ایدی ، تقویم وقایع
 بزیم ریاست تحریریه منر آلتنده نشر اولمغه باشلادی . آرادن برسنه
 کچدکدن سوکره مدحت افندی ، بیخده ، سائر محررین و مترجمینی ده
 ترجمان حقیقتله (عثمانلی) نامنده کی فرانسزجه غزته ایچون مطبعه سنده
 آلیقویه رق تقویمه کوندرمه مکه باشلامش و بو حال تقویمک چیقمامه سنه ،
 الهایه بوس بوتون انتشاردن قالمه سنه سبب اولمشدر .

بوصیره لرده ایدی که عالی پاشا زاده علی فواد بك معارف ناظری

[۱] ترجمان حقیقت غزته سی اوزمانلر مرحوم احمد مدحت افندی طرفندن

اداره و تحریر اولنور ایدی .

اولدی . حسب الاخلاص تبریک ایچون نظارته کیتدم . بو کونلرده دیاربکر ، سیواس ، معموره العزیز ، وان ، ارضروم ولایتلرنده معارف مدیرلکتری تشکیل ایدلک مقرر اولمسیله قبول ایتدیگم حالده بو ولایتلردن هانکیسنی ایسترسه سویله مکملکی امر ایتدی . تشکر ایدرک دوشونمک ایچون برکون مساعده ویرلمسنى رجا ایتدم . اوده بالاستشاره دیاربکرى ترجیح و تصمیم ایتدک . ایتسی کونی تکرار کیدوب قراریمی سویله دم . برهفته صوکره مأموریتک امری چیقدی . علی فوآد بک افندی بونی بکا تباغ ایتمکله برابر برخیلی وصایا اجرا و تعلیمات اعطا ایتدی . ۱۲۹۸ نیساننک ایچنده برکون ایدی ، دیاربکره یکی والی تعیین اولنان مشیر ساح پاشا مرحوم ایله برابر فامیلیاجه استانبولدن حرکت ایدلدی واسکندرون و حلب طریقله دیاربکره وارلدی .

اوتاریخده ولایتلرده یکیدن آچیله جق مکتبلرله اصلاح ایدیله جک مکاتب موجوده مصارفه اوقاف مندرسدن بولنوب میدانه چیقاریله جق حاصلات قارشلیق کوسترلش و حال بوکه سنلردن ، بلکه عصرلردن بری بومقوله و قفلر و جوه و متنغذانه مأکل اولمش بولدیقتدن آیلرجه مدت کیجه لی کوندوزلو اوغراشلدینی حالده بش غروش بولنوب میدانه چیقاریله ماش و مقام ولایت اولان مراجعات رسمیه و خصوصیه من عقامته محکوم اولدقدن باشقه برایش کوروله مامه سندن طولایی خلقه قارشى محجوبیت و نظارته قارشى مسئولیت التده قالمق ملاحظه سی بنی نظارته تلغرافله مراجعت ایدرک دیکر ولایتلردن برینه بجایشمک اجراسنی طلبه سوق ایله مشدر .

نظارتن آلدیغ تلغرافده وانه تحویل مأموریت ایتش اولدیغمک بیانیه ولایتجه ایلدیشمک قطیله اورایه عزیزتم امر اولنیوردی . عائله می استانبوله کوندردکن صوکره دیاربکرجه اولان ایشلریمی برقاچ کون ظرفنده تسویه ایدرک سرد طریقله وانه عزیزتم ایله دم .

والى، اشقودرولى زاده حسن پاشا ايدى. بوراده ده هيچ برشى يابمغه موفق اوله ماديفمدن ويرطرفدن عائله مدن جداوتك وتها برحاله بولنشم جسماً روحاً بنى نهملكداز برعذاب واضطرابه دوچار ايله ديكندن نظارتدن آلديغم اوج آى مأذونيت اوزرينه استانبوله كلدم و متعاقباً يانيه معارف مديرلكنه تعيين اولندم. يانيه واليسى مشير احمد ايوب پاشا ايدى. مكتب اعداديده يكيدن تشكيلى لازم كلن برصنف ماده سندن طولاي آره مزده وقوع بولان براختلاف اوزرينه مشاراليه بنى نظارته شكايته عزل ايندردى.

۱۳۰۴ سنه بنده بو صورتله معزولاً استانبوله عودتله درت سنه قدر بعض غزته لرده محررلك وبراىكى خصوصى مکتبه مملكت ايتدكن صوكره ۱۳۰۸ ده مطبوعات داخليه بميزلكنه وبالندريج ترقى ايدرك قلم مذكور سرخليفه لکنه، مدير معاوتلكنه و دور مشروطيتى متعاقب معاوتلك عهده مده اولدني حالده تقويم وقايع مديرلكنه تعيين ايدلمشم.

تنسيقات اخيره صيره سنده معاوتلك و متعاقباً تقويم وقايع مديرلكنى لغو اولتق مناسبته آچيقده و معزول قالدم وبالاخره اختيار تقاعد ايله دم. ۱۳۲۷ سنه سنده دفتر خاقانى نظارتنده آچيلان قاداسترو مکتبه كتابت مملكتنه، ۱۳۲۸ سنه سنده دارالفنون عثمانى تاريخ ادبيات مملكتنه تعيين اولندم. دارالفنونه كى مملكتنه نهايت ويريله رك اناث سلطانيسى ادبيات مملكتنه تعيين اولندم. بورايه ده براز مدت دوام ايتدم ايسه ده خسته لغم اشتداد ايدرك وجود مده تدريس قوت واقتدار قاله ديفندن استعفا ايتدم وقاداسترو مکتبه كتابت مملكتنى عهده مده محافظه ايله دم.

حيات مأمور رتبه اولى صنف ثانيسى رتبه سيله ايكنجى مجيدى واوچنجى عثمانى نشان ذیشانلر بنى احراز ايله دم.

فائق رشاد بك صوكره زمانلرده وجودينه طارى اولان ضعف

عمومی اوزریشہ اطبانک وصایاسہ بنشاء مخدومی حسین آگاہ بکک کوز تپہدہ کی خانہ سنہ کوتورلمش واورادہ تحت تداوی یہ آلمش ایسہدہ مرضی کوندن کونہ اشتداد ایدرک ۱۳۳۰ سنہ سی حزیرانک اون اوچنجی جمعہ کونی علی الصباح داربقایہ ارنحال ایتمش و صحرای جدیدہ کی مدفن مخصوصہ دفن ایدلمشدر .

میر مومی الیہک ارنحالندن برخیلی سنہ اول آلتوب اشبو مجموعہ یہ درج اولنان فطوغرافیسہ نظر اولندقدہ سپاسندہ نمایان سلامت وطاتلیق اطوار و اخلاقندہ دہا مؤثر بر صورتہ متجلی ایدی . طبعاً پک حلیم وسلم اولدینی کبی فوق العادہ متوکل وقناعتکار و درویش نہاد ، ہرکسہ خیر خواہ ، خلوق ، مؤدب ، فالقدن ودل آزارلقدن نہایت درجہ لردہ مجتنب ایدی . محبان طریقت مولویہ دن ایدی . مطالعہ و تحریری زیادہ سور بر ذات اولوب ادبیاتہ حصر مشاغل ایلمش وزمانک پیشوایان ارباب قلمی اولان شناسی ، نامق کال ، ابوالضیا توفیق ، رجائی زادہ اکرم ، احمد مدحت وامثال ایلہ تشریک مساعی ایلیہرک نشریاتدہ بولنمش ایدی . اسحق پاشا حریقندہ خانہ سی محترق اولدیفندن بالجملہ کتب ورسائل ومدت عمرندہ صرف ہمت ایلہ طوبلایہ بیلدیکی نادر مجموعہ لر ویازدینی برچوق آثار نفیسہ ادبیہ محو اولدیفندن بو محرومیتک تأثیری آلتندہ صوک درجہ یأس وقتورہ دوشمش کورینوردی . اشعار و شعرای عثمانیہ حقندہ اک چوق معلومات ایدینن متخصیصندن وتبع آثار ضمتندہ کتبخانہ کتبخانہ طولاشان ارباب مراقدن ایدی . ازجملہ «مطبوعات عثمانیہ تاریخی» نامندہ بر اثر مفصل تحریرینہ شروع ایلہ خیلی صحائف وجودہ کتیرمش و مطبوع کلدستہ دن ماعدا اشعارخی ترتیب وتدوین ایتمش ایکن مذکور حریقندہ ایکسی دخی محو اولمش ایدی . وجودہ کتیردیکی آثارک مطبوع بولنانلری بروجہ آتیدر: آثار منظومہ یی حاوی (کلدستہ) ، حکایات منتخبہ یی حاوی (کنجینہ لطائف) ، کمال بک مرحوم ایلہ ناسس ایدن مناسباتی حاکی (کمال بک ایلہ مخبرہ من) ، قاداسترو

مكتبي مدبري علي نظيا بك ايله مشتركاً (مكمل عثمانلي لفتي) ، (مختصر ومصور تاريخ عثمانی) ، (خزينة منتخبات) ، (اصول قرائت) ، ايكي جلد (كلييات لطائف) ، مترجم (سرگذشت آريستونويس) ، ملي بر سرگذشتي حاوي (سرگذشت خلوصي) ، (تاريخ ادبيات عثمانيه) ، ايكي جلد (اسلاف) و ذيلي ، (تراجم احوال) ، (انشا و كتابت) .

مرحوم غايت نفيس رقمه و تعليق يازاردى ، كمال سرعت و لطافت ايله يازمق مرحومك مخصوصاتندن ايدى .

مزيات اخلاقيه و مساعى جديهنى و ادب عرفانى بحق تقدير ايلديكمز فائق رشاد بك كبي بر قيمتلى آرقداشمزك ضياع ابديسندن طولايي تأسفلر ايلرز مولى غريق رحمت ايله .

انجمن